

TANTÁRGY NEVE: ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ISMERETEK 4.	KREDITÉRTÉKE: 4
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tanóra típusa és óraszám: 48 óra előadás Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők (ha vannak):	
A számonkérés módja (koll. / gyj. / egyéb): órai beadandó feladatok Az ismeret ellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok (ha vannak): Rajzfeladat	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 4.	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak): Építésztörténeti ismeretek 1-3	
Tantárgyleírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
<p>Az előadás célja a 20-21. század legjelentősebb magyarországi építészeti projektjeivel, alkotóival, irányzataival és jelenségeivel megismertetni a hallgatókat. Az összefüggések láttatása végett ez tematikus rendben, de ezen belül kronologikus sorrendben történik, így minden óra több évtizedet ível áll. Az utolsó órán az elhangzott anyagot egységesen is átvesszük, időrendi sorrendben.</p> <p>Az előadás szeretné elvetni a korábbi feldolgozások szektorális jellegét, a műfajok szerinti felosztást, illetve lehetőség szerint néhány kevésbé hangsúlyos szempontot kiemelni – így például foglalkozni papíron maradt projektekkel. Fontos, hogy adott építészeti alkotások és életművek mellett azok történelmi-társadalmi kontextusát is megismertessük a hallgatókkal, továbbá</p>	
A 2-5 legfontosabb kötelező, illetve ajánlott irodalom (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN):	
<p>Kötelező irodalom:</p> <p>Gregory Sholette: Hírek Scholországból = A gyakorlattól a diskurzusig, Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest, 2012, 138-155. Mario De Micheli: Az avantgardizmus, ford.: Szabó György, Gondolat, Budapest, 1965. Guy Debord: A spektakulum társadalma, ford.: Erhardt Miklós, Open Books, Budapest, 2003.</p> <p>Ajánlott irodalom:</p> <p>Bonta János: A magyar építészet egy kortárs szemével 1945-1960. Terc, Budapest, 2008 Déry Attila – Merényi Ferenc: Magyar Építészet 1867-1945. Urbino, Budapest, 2000 Moravánszky Ákos: Versengő látomások. Vince Kiadó, Budapest, 1998 Osskó Judit: Unokáink is látni fogják. Tíz építésportré 1977-1995. Terc, Budapest, 2007</p>	
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul	
<p>a) tudása</p> <ul style="list-style-type: none"> - általános műveltségi/történelmi ismeretek a középiskolai tanulmányokból <p>b) képességei</p> <ul style="list-style-type: none"> - szövegértés, szövegelemzés, írás/fogalmazás készség, vizuális memória, rajzkészség 	
Tantárgy felelőse (név, beosztás, tud. fokozat): Vági János DLA egyetemi docens, tanszékvezető	
Tantárgy oktatásába bevont oktató(k) (név, beosztás, tud. fokozat): Kovács Edward tanársegéd, Kovács Dániel óraadó	

kód: MK3TOR4E04EX17	köv: k	tantárgy megnevezése: ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ISM. 4	tantárgy típusa: ÉSZ	tanszék: ÉSZ	
óraszám: 4/0/0	nyelve: magyar	kredit: 4	tantárgyfelelős: Vági János DLA egyetemi docens	kurzusok oktatói Kovács Edward tanársegéd Kovács Dániel óraadó	előkövetelmény: Éptörtism1-3
hét/nap		Általános bevezető előadás: előadás2:			
		regisztrációs hét			
1. 02.10.	Általános bevezető Avantgárd törekvések	<ul style="list-style-type: none"> - tárgytematika bemutatása - társadalom és városi lét a modern után - [Walter Ruttmann: <i>Berlin, egy nagyváros szimfóniája</i> (105 perc)] - a 19. század végére betetőződő társadalmi krízisek az euroatlanti civilizációban - a képzőművészetben megjelenő szociális érzékenységű témák - az előrs irányzatai, kialakulásuk, jellegzetességeik (dada, expresszionizmus, szürrealizmus, futurizmus stb.) - a művészet és élet közötti határ lerombolásának projektuma - a művészet mint lázadás a hagyományok ellen 			
2. 02.17.	Bevezetés Nemzet és identitás	<p>Az óra menetének és a számonkérésnek az ismertetése. Ismerkedős játék, igényfelmérés.</p> <p>A magyar stílus nyomában: Lechner. Lechner Ödön pályája és fejlődése. A Lechner-tanítványok: Bálint és Jámor, Hegedűs Armin, Körössy Albert Kálmán, Magyar Ede, Raichle József, Márkus Géza, Komor Marcell. Kós Károly és a fiatalok. Kismarty-Lechner Jenő és a felvidéki reneszánsz. Medgyaszay István és a turanisták. Makovecz és a nemzeti stílus keresése. A Tulipán-vita. A Lepkeház-affér. Az 1996-os vilákiállítás.</p>			
3. 02.24.	Brutalizmus Street Photography	<ul style="list-style-type: none"> - angol brutalizmus (Alisson és Peter Smithson Robin Hood lakóegyüttese, Denys Lasdun) - Whitney múzeum (Breuer) - [Brady Corbet: <i>A brutalista</i>] - művészet vagy dokumentáció, elemeltség vagy mindennapiság? - a szociális dokumentációtól a szubjektív kifejezésig - a fotográfia médiumának kezdetei a 19. században (Louis Daguerre, Charles Nègre, John Thomson) - a modern fotográfia kialakulása a 20. században, a Lecia (1925) megjelenése (Eugène Atget, Henri Cartier-Bresson) 			
4. 03.03.	Mi és ők Építészet és politika	<p>Csoportosodás és ellenségképzés a magyar építészetben. Lechner Ödön követői és ellenségei. Historizálás, népiesség és modernizmus a két világháború között. 1950-es évek: modern vs. szocreál. 1970-es évek: modern vs. organikus.</p> <p>Az ideológia és az alkotói szándék áthatásai. Az első világháború és a Tanácsköztársaság hatása az építészetben. Van-e Trianonnak építészete? Ellenzéki építészet a nyolcvanas években: Bachman, Rajk, Nagy Bálint. A keszthelyi pályázat. Építészetpolitikai napjainkban. A Nemzeti Építészetpolitika. Hogyan politizál egy építész?</p>			
5. 03.10.	Strukturalizmus Konceptualizmus Kortárs strukturalista épület elemzése Jaques Rancière és az esztétika politikája	<ul style="list-style-type: none"> - CIAM (és a kongresszusok) - holland strukturalizmus - polivalencia" - a művészi-esztétika kommunikáció megújulása a 1960-as években - a fogalmi/gondolati művészet megjelenése a hagyományos-tárgyias formákkal ellentétben (Joseph Kosuth) - a művész személyének és a műtárgy anyagiságának háttérbe szorulása - a nyelv, a szöveg és az üzenet mint közvetlen társadalmi provokáció - strukturalizmus mint lehetőség a tömeges lakásépítésben - Róma, Madrid, Budapest - 3 példa kiemelése - az esztétika mint a politika alapvető feltétele - a létező érzékelhető felosztása (partage du sensible) mint a részvétel kritériuma a közös terekben (ki birtokol egy adott teret, kinek van inkább beleszólása, mi alapján stb.) - az esztétika mint a szenzorikus rendek megszakítása, vagyis az érzékelhető rend felülírása - az esztétika mint a politikai cselekvés terének megteremtése 			
6. 03.17.	Mester és tanítvány	<p>A dinasztikus és a mester-tanítvány kapcsolatok fontossága a magyar építészetben. A Mesteriskola. A vezető daniás építészek: Jánossy György, Farkasdy Zoltán. A magyar</p>			

	Nők a magyar építészetben	modern meghatározó mesterei: id. Janáky István, Rimanóczy Gyula, Weichinger Károly, Magyar Géza, Finta József, Mikolás Tibor. A Goldfinger-program résztvevői: Hofer Miklós, Kuba Gellért, Gulyás Zoltán. Eileen Gray. A Magyar Építész Nők kutatási projekt és eredményei. Vármay Marianne munkássága. Pécsi Eszter. Paulas Erika. Spiró Éva. Wolf Johanna. Napjaink női műhelyei: Grafton Architects, Lina Ghotmeh, Francesca Torzo, Es Devlin.
7. 03. 24.		I. rajzhét
8. 03.31.	Az együttélés szempontjai Az együttélés utópiái A városi lét elleni lázadás Művészeti intervenciók	- Roma Corviale társasház bemutatása - Corviale közösségi projekt (2010) - elszigeteltség és közösségiség között - az idioritmia mint utópisztikus közösségi létforma - az élettér, az építetett környezet és a társadalmi struktúrák kölcsönviszonyai (Roland Barthes) - [Émile Zola <i>Tisztes úri ház</i> részletek.] - térkiszajátítás, térfoglalás (FILM) - [Beka/Lemoine - <i>Butohouse</i> (30 perc)] - a beavatkozás művészi stratégiája mint egy meglévő társadalmi tér, intézmény vagy rendszer kritikája - köztéri (Banksy), intézménykritikai (Hans Haacke), politikai aktivista (The Yes Man), gerillaművészet (Mark Jenkins), digitális (Paolo Cirio), építészeti (Gordon Matta-Clark)
9. 04.07.	Anyag és szerkezet Ipar vagy design	Gyorstalpaló az anyaghasználatról a 20. századi magyar építészetben, kiemelt példákkal, különös fókusszal a debreceni építészetben és a stíláris kapcsolatokon. Tégla, kerámia, kő, fém, beton, fa. Hogyan vettük fel a harcot az építészet elgépiesedése ellen, és veszítettük el? Lakótelepektől a házigyárakig. Az autóközpontú városfejlesztés fénykora. Kísérletek és alternatívák a késő modern és a posztmodern korában. Ráday Mihály és a városvédelem.
10. 04.14.	Taktikai urbanizmus Guy Debord és a szituacionalista mozgalom Joseph Beuys és a társadalmi plasztika	- két kisléptékű beavatkozáson alapuló városépítészeti projekt bemutatása (városi akupunktúra - nanoinvázio) - a szituacionizmus mint radikális művészeti-politikai mozgalom - a Szituacionalista Internacionálé (Guy Debord és Raoul Vaneigem) - a mindennapi élet elidegenedettségének és a tökéletes társadalom fogyasztói szokásainak, valamint spektakularitásának lebontása a szituációkon (situation), az eltérítéseken (détournement) és a hajladozáson (dérive) keresztül - a munka, a művészet és a szabadidő újraegyesítése - [They Live (John Carpenter, 1988) - részletek megnézése, elemzése] - [Jacques Tati: <i>Playtime</i> (részletek) - elemzése, rajzi feldolgozása] - a szociális plasztika (Soziale Plastik) fogalma és elmélete - a művészet nem csupán tárgyak formálása, hanem a társadalom, az emberi gondolkodás és cselekvés formálása is egyben - az ember mint "szobrász" és a társadalom mint "szobor" - a művészet nem csak a politika illusztrációja - Beuys akciói mint példák - [Joseph Beuys, <i>I like America and America likes me</i> , 1974]
11. 04.21.	Építészet mint árucikk A szépség kérdése	Jelentős állami és privát beruházások 1989 után. A budapesti vilákkiállítás. A Nemzeti Színház ügye. West End City Center. A Graphisoft Park. Millenáris Park. Művészetek Palotája. ING székház. Köztérfejlesztések a 2000-es években. Pannonhalma. CEU. Kormányzati negyed. Agóra-program. 4-es metró. Liget Budapest. Hogyan vettük fel a harcot az építészet elgépiesedése ellen, és veszítettük el? Lakótelepektől a házigyárakig. Az autóközpontú városfejlesztés fénykora. Kísérletek és alternatívák a késő modern és a posztmodern korában. Ráday Mihály és a városvédelem. Objektum és szubjektum az építész munkájában. A modern és a vernakuláris ellenpontja. Rudofsky és Lucia Moholy-Nagy. Janáky István munkássága. A kockaház. Kortárs műhelyek: AU Workshop, BIVAK. A Szárító.
12. 04.28.	Metabolizmus Niklas Luhmann rendszerelmélete	- japán metabolizmus - utópia jelensége (Un studio stb.) - magyar metabolizmus?

		<ul style="list-style-type: none"> - a társadalom mint autopoetikus és homeosztatikus rendszer - a társadalom mint kommunikációs szerveződés - alrendszerek közötti interpenetráció és operatív zártság <p style="text-align: center;">- [From Metabolism to Symbiosis (Kisho Kurokawa), 1992]</p>
13. 05.05.	A jövő Lezárás	Mit gondolnak a magyar építészek a jövőről? Mars-kolóniák és uralás. Utópiák és disztópiák. A francia forradalmi építészet és a falanszter. Ledoux, Boullée. Maróti Géza és Atlantisz. Tálos Gyula városi utópiái. Vágó József és a jövő Budapestje. Mátrai Péter észak-koreai rajzai. Zalotay Elemér. Yona Friedman. Kiss E. László. Kortárs jövőviziók diplomamunkákban.
14.		II. rajzhét
számonkérési módok: Órai feladatok, félév végi beadandó.		
<p>Kötelező irodalom:</p> <p>Gregory Sholette: Hírek Seholországból = A gyakorlattól a diskurzusig, Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest, 2012, 138-155.</p> <p>Mario De Micheli: Az avantgardizmus, ford.: Szabó György, Gondolat, Budapest, 1965.</p> <p>Guy Debord: A spektakulum társadalma, ford.: Erhardt Miklós, Open Books, Budapest, 2003.</p> <p>Ajánlott irodalom:</p> <p>Bonta János: A magyar építészet egy kortárs szemével 1945-1960. Terc, Budapest, 2008</p> <p>Déry Attila – Merényi Ferenc: Magyar Építészet 1867-1945. Urbino, Budapest, 2000</p> <p>Moravánszky Ákos: Versengő látomások. Vince Kiadó, Budapest, 1998</p> <p>Osskó Judit: Unokáink is látni fogják. Tíz építészportré 1977-1995. Terc, Budapest, 2007</p>		
<p>az aláírás és vizsgára bocsátás különleges feltételei:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Részvétel az órák (előadás és gyakorlat) legalább 66%-án. Megengedett hiányzás 3 alkalom. Hiányzásnak minősül, ha a hallgató nincs jelen az egész órán. Az óra elején és végén katalógus készül. 		
<p>teljesítményértékelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ötfokozatú értékelés a félévközi zárthelyi és vizsga és a feladat megoldása alapján, és a beadandó tanulmány megadott szempontrendszer szerinti értékelése. Bármelyik félévvégi számonkérés, vizsga elégtelennel zárul, az a tárgy elégtelen teljesítését jelenti. 		